

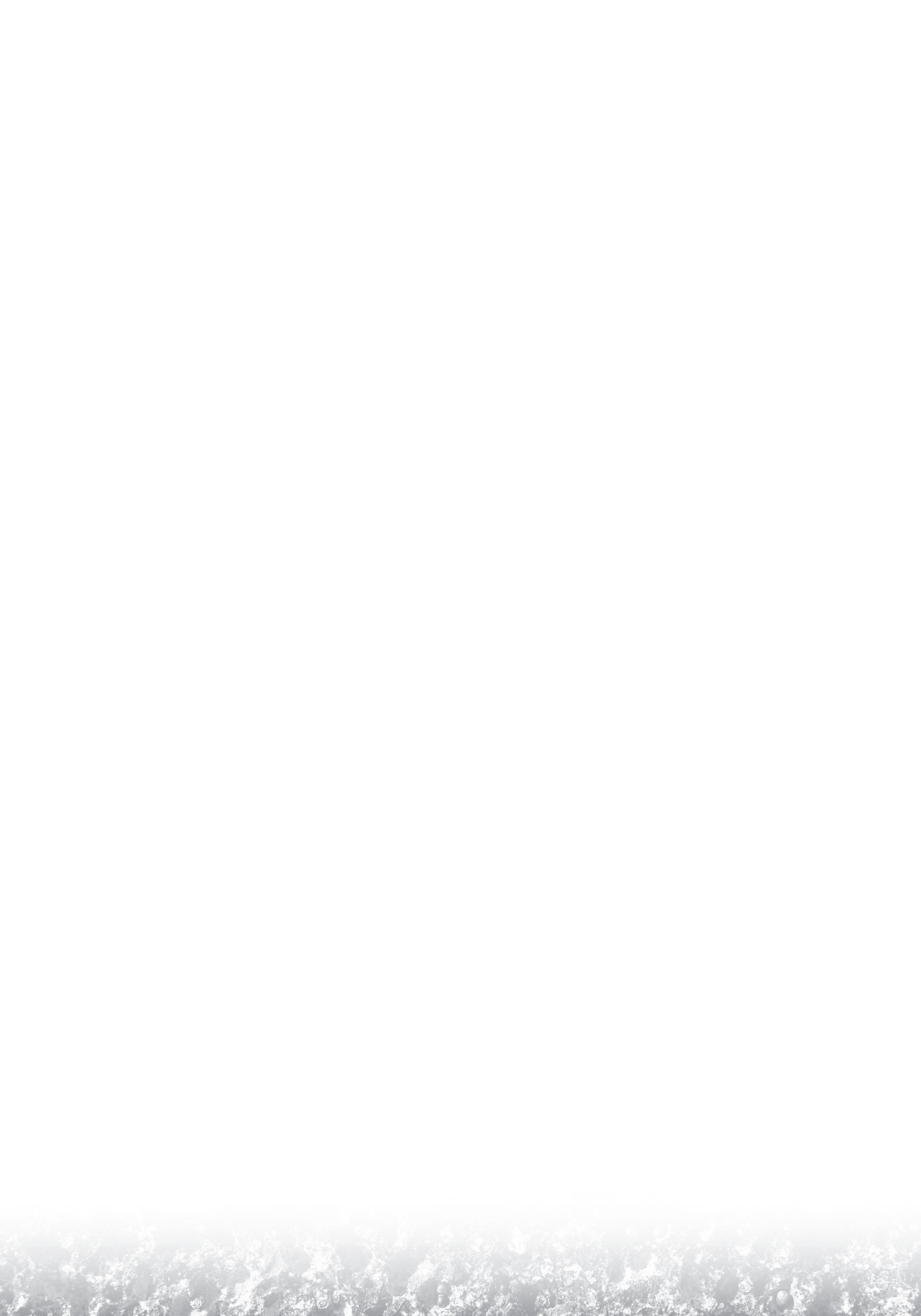
Jostein Gaarder

HRAD V PYRENEJÍCH

Albatros

Jostein Gaarder

HRAD V PYRENEJÍCH

Jostein Gaarder

HRAD V PYRENEJÍCH

Albatros

Přeložila Jarka Vrbová

Slottet i Pyreneene

© 2008, *H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard) A/S*

Translation © Jarka Vrbová, 2011

www.albatros.cz

ISBN 978-80-00-02643-5

Takže píšu, Steinne. Bylo to neuvěřitelné setkání. A zrovna v tom hotelu! Sám jsi byl tak vyvedený z míry, že tě to málem porazilo. Tohle nebylo žádné „náhodné setkání“. Hrály v něm roli nějaké tajemné síly – určitě!

Měli jsme čtyři hodiny jen pro sebe. I když jak se to vezme. Niels Petter pak nebyl moc veselý. Než jsme dojeli do Førde, neřekl ani slovo.

Vydali jsme se spolu údolím. Za půl hodiny jsme stáli před tím březovým hájkem...

Nikdo z nás neřekl celou dobu ani slovo. O *tom*, myslím. O všem ostatním jsme mluvili, ale o tom ne. Jako tehdy. K tomu, co se tenkrát stalo, se nám nakonec nikdy nepovedlo nějak postavit. Proto jsme odumírali od kořene, ne ty jako ty a já jako já, ale my jako dvojice. Ani jsme si nestihli popřát dobrou noc. Pamatuji si, že jsem poslední noc spala na pohovce. A vzpomínám si na vůni, která pronikala z ložnice, kde jsi kouřil. Připadá mi, že jsem i stěnou a zavřenými dveřmi viděla tvůj sehnutý krk. Seděl jsi za psacím stolem a kouřil. Druhý den ráno jsem se odstěhovala a od té doby jsme se neviděli, takže víc než třicet let. Vůbec to nechápu.

Pak se náhle probudíme z dlouholetého spánku jako dvě Šípkové Růženky – jako by nás ve stejnou hodinu vzbudil stejně nařízený kouzelný budík! A naprosto nezávisle na sobě se na to místo vydáme. Stejný den, Steinne, v novém století, v úplně novém světě. Jako bychom si po více než třiceti letech prostě řekli nazdar.

Nepokoušej se mi namluvit, že to byla náhoda. Neříkej mi, že naše kroky nikdo neřídí!

Nejsurrealističtější zážitek byl, když vyšla na terasu majitelka hotelu, kterou jsme ovšem znali jako mladou dceru tehdejší hoteliérky. I ona má za sebou třicet let. Počítám, že ji taky přepadlo dějà-vu. Pamatuješ si, co řekla? To je nádhera, že jste pořád spolu. Ta slova se do mě vpálila. Ale vlastně to bylo legrační, jelikož jsme se s ní neviděli od chvíle, kdy jsme jedno dopoledne v sedmdesátých letech hlídali její tři malé dcery jako protislužbu za půjčení bicyklů a rádia.

Volají mě. Však víš, je červenec, tak tady na chatě budeme pořádat večírek na oslavu léta. Myslím, že připravili gril na pstruhy a Niels Petter mi nese aperitiv. Dává mi deset minut, abych ten mail dopsala, a přesně tolik minut potřebuji, abych tě o něco důležitého požádala.

Co kdybychom uzavřeli slavnostní dohodu, že pokaždé, když si přečteme mail, který si pošleme, tak ho vymažeme? Myslím tím hned, tedy okamžitě. A samozřejmě nepřicházejí v úvahu žádné tištěné výpisy.

Vidím tenhle náš obnovený kontakt spíš jako vibrující tok myšlenek mezi dvěma dušemi než jako výměnu dopisů, které mezi námi zůstanou ležet. Tak si můžeme aspoň dovolit psát o všem.

Máme přece manželské partnery a děti. Nijak se mi nezamlouvá pomýšlení, co všechno by po mně mohli najít v počítači.

Nemůžeme vědět, kdy přijde náš konec. Ale jednoho dne z toho karnevalu tady zmizíme se všemi svými maskami a rolemi a za námi zůstane ležet jen pár pomíjivých rekvizit, než se ze světa ztratí i ty.

Vyjdeme z času, z toho, čemu říkáme „skutečnost“.

Roky jdou, ale to, co se stalo tehdy, se mi nepřestává vybavovat. Občas mi připadá, jako bych měla něco v patách nebo jako by mi něco dýchalo za krk.

Nikdy nezapomenu na modrá světla Leikangeru a pokaždé sebou trnu, když za mnou jede policejní auto. Před několika lety u nás zazvonil uni-

formovaný policista. Musel si určitě všimnout, jak jsem se strašně lekla. A přitom se chtěl zeptat jen na nějakou adresu v sousedství.

Asi se ti zdá, že se zbytečně zneklidňuji. Ostatně trest by byl stejně promlčený.

Jenže hanba se nepromlčí nikdy...

Slib mi, že to vymažeš!

Teprve když jsme si sedli na trosky té staré salaše, pověděl jsi mi, proč jsi přijel do hotelu. Pokusil ses mi podat přehled, co jsi dělal posledních třicet let, a zasvětil jsi mě do vědeckého projektu o klimatu. Pak jsi mi právě tak stihl říct o nezvykle živém snu, který se ti zdál uplynulé noci, než jsme se spolu sešli na terase. Kosmický sen, říkal jsi, ale víc jsi mi povědět nestihl, protože se k nám přihnalo to stádo a v podstatě nás zahnilo zpátky na dno údolí. Pak už jsi o tom snu nemluvil.

Ale že máš sny o vesmíru, je mi jasné... Pamatuješ, tenkrát jsme se pokoušeli trochu se prospat, ale byli jsme příliš rozrušeni, jistěže, a tak jsme jen leželi se zavřenýma očima a šeptem si povídali. O hvězdách, o galaxiích a tak. Čili jen o velkých a vzdálených a jako by všemu nadřazených věcech...

Je zvláštní na to dnes myslet. Bylo to ještě dřív, než jsem v cokoli věřila. Ale jen těsně předtím.

Zase mě volají. Posledních pár řádek, než mail odešlu. To naše osudové jezero se jmenovalo Eldrevatnet, takže Jezero starších. Není to legrační jméno pro horské pleso daleko od lidí a zvířat? Chci říct: Kdo měli být svého času mezi skalami ti „starší“?

Když jsme s Nielsem Petterem projížděli kolem, nezvedla jsem hlavu od mapy. Nejela jsem tudy od té doby a nebyla jsem vůbec schopna se rozhlédnout. O pár minut později jsme míjeli i to druhé místo, myslím to v zatáčce, u útesu nad srázem, a to bylo ještě bolavější.

Myslím, že jsem odlepila oči od mapy až dole v údolí. Tak jsem se naučila hodně místních jmen, která jsem Nielsu Petterovi četla nahlas. Musela

jsem se něčím zaměstnat. Měla jsem strach, že se zhroutím a budu mu muset všechno vypovědět.

Pak jsme dojeli k těm novým tunelům. Trvala jsem na tom, abychom jimi projeli a nejeli po staré silnici kolem dřevěného kostela a pak údolím podél řeky. Vymyslela jsem si nějakou hloupou výmluvu, jako že je pozdě a že už nemáme moc času.

Takže Eldrevatnet, Jezero starších.

Brusinková královna byla „starší“. Aspoň tak nám to tehdy připadalo. Starší dáma, říkali jsme. Starší dáma s tmavorůžovou šálou přes ramena. Ujišťovali jsme se, že jsme viděli totéž. Mluvím o době, kdy jsme spolu ještě mluvili a naslouchali si.

Pravda je, že ta starší dáma byla stejně stará, jako jsem dneska já, nebylo jí ani víc, ani míň. Říká se tomu žena středního věku...

Když jsi vešel na terasu, připadalo mi, jako bych potkala ve dveřích sama sebe. Od té doby, co jsme se viděli naposledy, uběhlo třicet let. Ale nejen to. Všechno jsem viděla tak zřetelně, že jsem se pozorovala zvenku, lépe řečeno tvým pohledem a tvýma očima. Náhle jsem byla Brusinková královna já. Uvědomovala jsem si to se vzrůstajícím neklidem.

Už zase mě volají. Už potřetí, takže to posílám a pak vymažu. Srdečné pozdravy od Solrun.

Musím si dávat pozor, abych nenapsala „tvoje“ Solrun, protože jsme se vlastně nikdy nerozešli. Jen jsem si tehdy sbalila věci a šla jsem. A nevrátila se. Trvalo mi skoro rok, než jsem ti napsala z Bergenu a požádala tě, abys mi poslal zbytek mých věcí, a ani v tu chvíli jsem to nechápala jako formální rozchod, byla to jen praktická záležitost, jelikož jsem byla tady na západní straně hor už dlouho a ledacos jsem potřebovala. Několik let trvalo, než jsem potkala Nielse Pettera. A víc než deset let uběhlo, než jste se našli vy s Berit.

Byl jsi trpělivý. Nikdy jsi nás dva nevzdal. Mě samotnou občas napadlo, že bych klidně dokázala žít jako bigamistka.

Na to, co se přihodilo při tom přejezdu hor, nikdy nezapomenu. Připadá mi, že nikdy neuběhla ani hodina, abych si na to nevzpomněla.

Ale pak se něco stalo a byl to vlastně podivuhodný a nadějeplný zážitek. Dnes to považuji za dar.

Představ si, kdybychom bývali dokázali ten dar přijmout společně? Jenže my z něj byli zděšení. Ty ses úplně sesypal a dovolil jsi mi, abych tě utěšovala. Pak jsi náhle vyskočil a dal se do běhu.

Hned pár dní na to jsme se vydali každý svou cestou. Ztratili jsme schopnost nebo vůli podívat se navzájem do očí.

My dva, Steinne. Nemohla jsem tomu uvěřit.

Solrun, Solrun! Tys byla tak krásná! Přímo nádherná, jak jsi stála v červených šatech zády k fjordu, zahradě a bílému zábradlí!

Poznal jsem tě okamžitě, samozřejmě že ano. Anebo to byly mé představy? Ale bylas to ty – jako vystřížená z úplně jiné doby.

A dovol mi to říct hned: Nenaskočila mi jediná asociace na nějakou „Brusinkovou královnu“.

Tak tys napsala! Těch několik týdnů nepřestávám myslet na naše setkání a doufat, že opravdu napíšeš. Nápad dopisovat si elektronicky byl přece můj, ale nakonec jsi to uzavřela ty, že jednou, až se to bude hodit, se znovu ozveš, a tak byla iniciativa na tobě.

Připadalo mi neuvěřitelné, že se setkáváme ve stejném koutě země jako tehdy. Jako bychom měli pradávную dohodu, že se sejdem právě tam a toho dne. Na ničem takovém jsme se přitom nikdy nedohodli. Byla to naprostá shoda náhod.

Vyšel jsem z jídelny s hrnkem kafe na tácu, leknutím jsem si trochu vytil a spálil si zápěstí a máš pravdu, že jsem sotva udržel rovnováhu, musel jsem hrnek zachytit, aby mi nespadl na zem.

Pozdravil jsem tvého muže, který měl náhle naspěch a musel něco přinést z auta, my dva jsme si stihli vyměnit sotva pár slov a vtom se objevila hoteliérka, možná mě viděla projít kolem recepcce a zřejmě mě poznala i po těch třiceti letech, kdy hotel vedla její matka.

Ted' jsme stáli vedle sebe a ona nás očividně považovala za manželský pár středního věku, který u nich byl kdysi dávno na zasnubní cestě, než se spolu usadil a prožil společně celý život – pokusil jsem se představit si to –, a že oba zatoužili, možná v záchvatu náhlé nostalgie, vrátit se do kulis své pohádky mládí. Po snídani jsme samozřejmě zašli na terasu, oba jsme ovšem, jak si doba žádá, přestali kouřit, aby ne, ještě to tak, a museli jsme se podívat na červený buk, na fjord a hory kolem. Protože tehdy jsme se taky tak rozhlíželi.

V hotelu zřídili novou recepci a kavárnu pro projíždějící hosty, ale stromy, fjord a hory zůstaly stejné. Nábytek a obrazy v klubovně také, dokonce tam stál i stejný kulečnickový stůl a pochybuju, že to staré piano mezitím někdo naladil. Hrála jsi na něm Debussyho a taky Chopinova nokturna. Nikdy nezapomenu, jak se kolem piana seskupili hosté a nadšeně ti tleskali.

Uplynulo třicet let, ale čas jako by stál.

Ted' se mi nicméně podařilo zapomenout na jedinou skutečnou změnu. Postavili tunely! Kdysi jsme tam přijeli lodí a lodí jsme taky odjeli. Jiná přístupová cesta tam nevedla.

Pamatuješ, jak se nám ulevilo, když odjel poslední trajekt? Osada byla v tu chvíli odtržená od světa a my měli celý zbytek večera, noc a další ráno pro sebe, než parník Nesøy znovu překřížil fjord a přivážel nové pasažéry. Čas milosti, říkali jsme si. Kdyby to bylo dnes, nejspíš bychom seděli celý večer na verandě a dívali se na auta, jak vyjíždějí

z tunelu. Pojedou všechny na západ, anebo některé zahne u Muzea le-
dovců a zastaví u hotelu, vystoupí policejní hlídka a zatkne nás?

Vlastně jsem zapomněl, že jsme jí hlídali děti. Takže všechno si ne-
pamatuju.

K tvému návrhu mazat okamžitě mailové zprávy se rád připojuji. pře-
čteme je, abychom mohli odpovědět, a jakmile pošleme odpověď, vy-
mažeme ji. Taky se mi nelíbí představa, že po mně zůstanou na stole
ležet kupy papírů. A někdy je vážně osvobozující ventilovat všechny
myšlenky a asociace. Až na to, že v naší době se ukládá a uchovává slov
až moc. Ať už na síti, na flashkách nebo na pevných discích.

Takže mail, který jsi mi poslala, jsem smazal, ještě než jsem se usa-
dil, a chystám se ti odpovědět. Ale musím připustit, že to s tím mazáním
má i svoje nevýhody, protože třeba teď jsem přišel o výsadu přečíst si
některé tvé pasáže znovu. Musím odpovídat po paměti, a tak bude taky
výměna našich mailových zpráv pokračovat.

Naznačuješ, že za naším opětovným setkáním na hotelové terase třeba
mohly stát nadpřirozené síly, a pokud jde o tyhle otázky, musíš mi to
prominout, ale vyjádřím se stejně upřímně a otevřeně jako kdysi. Ne-
dokážu totiž považovat taková setkání za nic jiného než za náhody, za
nimiž nestojí ani žádná vůle, ani „tahání za nitky“. V tomhle případě šlo
ovšem o obrovskou náhodu a vůbec ne triviální. Jenže vezmi v úvahu
všechny ty dny, kdy se nám nic podobného nepříhodovalo!

Přestože riskuju, že přiložím pod kotel tvým sklonům k okultismu, přece-
jen se ti s něčím svěřím. Když jsem přijel autobusem tím dlouhým tune-
lem u Bergshovdenu, byl fjord zahalený mlhou a já pod sebou neviděl
nic. Jen vršky hor, ale fjord a údolí jako by někdo vymazal z krajiny. Pak
následoval další tunel, a když jsem z něj vyjel, byli jsme úplně pod poklič-
kou mraků. Viděl jsem fjord a tři údolí, ale už jsem neviděl vrcholky hor.

Napadlo mě: Jestlipak je tady? Přijede taky?

Tys přijela a druhého dne ráno, když jsem vbalancoval na terasu s tácem a hrnkem kafe plným až po okraj, stála jsi tam v letních šatech.

Připadalo mi, jako bych tě tam vykouzlil já, jako bych si tě zrovna toho dne vybájlil zpátky do toho starého dřevěného hotelu. Jako by ses na té terase zrodila z mé vzpomínky a z mého stesku.

Ale není divu, že jsem tě měl neustále na mysli, když jsem se po letech zase ocitl v našem „erotickém koutku“, jak jsme tomu říkali. Přestože jsme přijeli téhož dne, nebylo to samozřejmě nic jiného než čirá a úžasná šťastná náhoda.

Seděl jsem u snídaně a myslel na tebe, pil jsem pomerančový džus a d'oubal do vajíčka. Byl jsem pod vlivem toho živého snu, co se mi té noci zdál. Tak jsem si vzal kafe na terasu. A hled'me, tam stojíš ty!

Tvého muže mi bylo líto. Když jsme se k němu o hodinu později otočili zády a vyšli do hor jen sami dva, cítil jsem s ním.

Už způsob, jakým jsme kráčeli, a způsob, jakým jsme zapředli rozhovor, jsem prožíval jako nádherný návrat do doby, kdy jsme tudy stoupali za mlada. Údolí bylo stejné, a jak jsem už říkal: pořád vypadáš mladě.

Ale na osud, Solrun, nevěřím. To opravdu ne.

Zmínila ses o Brusinkové královně. A tím se dotýkáš něčeho, co mi připadá jako nejpodivnější věc, jakou jsem kdy zažil. Protože já na ni nezapomněl, a ani nechci vzpomínku na ni potlačit. Ale počkej. Cestou domů jsem byl svědkem něčeho zajímavého.

Když jste odjeli, zdržel jsem se ještě do druhého dne, kdy se otevíralo to nové středisko o výzkumu klimatu. Říkal jsem ti, že mám pronést krátkou řeč u slavnostní večeře. V pátek jsem odjel lodí z Balestrandu do Flåmu a potom vlakem do Myrdalu a odtud bergenskou tratí vlakem do Osla.

Než se dojede do Myrdalu, zastavuje flámská železnice u mohutného vodopádu, říká se mu Kjosfossen. Turisty z vlaku přímo vypudili, aby si vodopád vyfotografovali nebo se aspoň na tu bílou kaskádu dosyta vynadávali.

Zatímco jsme stáli na nástupišti, na stráni vpravo od vodopádu se zničehonic objevila huldra. Jako by vyskočila z ničeho. Stejně rychle i zmizela, ale v pouhém zlomku vteřiny se objevila znovu asi třicet metrů od původního místa. Takhle se to opakovalo několikrát.

Co ty na to? Tyhle nadpřirozené bytosti se asi nepotřebují sklánět před přírodními zákony, vid'?

Ale neukvapme se s rychlými závěry. Měl jsem vidění, nebo jsem něco opravdu viděl? Byly tam tak dvě stovky lidí a ti zažili totéž co já. Byli jsme svědky něčeho nadpřirozeného? Chci říct opravdového přízraku? Ne, ani náhodou. To celé bylo očividně naaranžované pro turisty a jediné, co do téhle chvíle nevím, je výše hodinové mzdy toho děvčete.

Někdy říkáme: Neuvěřím tomu, dokud to nevidím. Ale není tak jisté, že tomu pak uvěřit musíme. Někdy bychom si měli přinejmenším protřít oči, než proneseme nějaký úsudek. Zeptat se, jak se něčemu nebo někomu podařilo nás tak tahat za nos. To jsme tehdy neudělali. Byli jsme zděšení. Kromě toho jsme byli rozrušení kvůli tomu, co se stalo o několik dní dřív. Kdyby to došlo aspoň jednomu z nás, jistě by to došlo i tomu druhému.

Nemysli si, že tě neberu vážně. Měl jsem takovou radost, že tě zase vidím, ještě teď se dokonce celé dny usmívám. Protože já si nemyslím, že taková náhodná setkání jsou bez významu či beze smyslu. Mohou mít hluboký smysl prostě proto, že nás zaujmou a nějak nás ovlivní. Kromě toho mohou sehrát rozhodující roli v tom, co se stane později.

Ze všech míst jsme se museli potkat zrovna tam. A pak jsme prostě zase šli na Horskou salaš. Věřila bys, že něco takového se někdy bude opakovat?

Čtyřhodinová túra není nijak dlouhá, když ji člověk podnikne s tím pravým společníkem aspoň jednou nebo dvakrát ročně. Ale od poslední době uběhlo několik desítek let, a tak byly ty čtyři hodiny dost dlouhá doba. A propast mezi těmi setkáními je přímo ohromující.

Dobrá, Steinne. Mám radost, že píšeš. Zároveň mi to ale připomíná, proč jsme se rozešli. Jeden z důvodů byl, že jsme měli tehdy stejně jako teď velice rozdílné názory na vysvětlení jistých věcí, jež jsme spolu zažili. Další důvod byl, že jsi o mé interpretaci vždycky mluvil poněkud s despektem.

Stejně mám ale radost, že si píšeme. Stýská se mi po tobě. Dej mi trochu času, odpovím ti, až budu mít lepší náladu.

Neměl jsem v úmyslu vyjadřovat se s despektem a nepamatuju si přesně, jak jsem co formuloval. Co jsem vlastně napsal? Nenapsal jsem snad, jak si tady radostně brumlám pod vousy, že jsme se zase potkali?

Ostatně musím ti povědět ještě něco. Z přístavu jsem vyjžděl na trajektu stejného jména, jako má rameno fjordu. Nejdřív jsme přistáli v Helle, kde jsme kdysi zaparkovali to naše tehdejší nešťastné přibližovací – byl to zvláštní zážitek stát na palubě a dívat se na přístavní molo – ale pak jsme přešli hlavní fjord do Vangsnesu a tam jsme se stočili a přistáli v Balestrandu. Procházel jsem se kolem hotelu Kvikne a čekal jsem na loď z Bergenu. Přijela trochu později, myslím, že měla půl hodiny zpoždění, a když jsem vstoupil na palubu, zjistil jsem, že loď se jmenuje *Solundir*!

Trhl jsem sebou. Samozřejmě jsem si vzpomněl na tebe. Od chvíle, kdy jsem ti před dvěma dny zamával na rozloučenou na té staré hrázi, nemyslel jsem na nic jiného než na tebe. Ale v tu chvíli jsem se ještě víc pohroužil do vzpomínek na to léto, které jsme trávili na ostrovech v Solundu a navštívili tam tvou babičku. Nejmenovala se Randi? Randi Hjonnevågová?

Ne že bych se pohroužil do vzpomínek, radši bych to nazval stavem vědomí, protože mým nitrem se najednou převalila lavina starých zážitků, živých obrazů a dojmů z doby, kdy jsme pobývali v ústí fjordu spolu a byli jsme prostě dvojice, bylo nám dvacet. Jako by to byl sled filmových epizod, o kterých ani nevím, že jsem je filmoval, a nebyl to němý film, protože jako bych slyšel tvůj hlas, jako bych slyšel, jak se směješ a mluvíš na mě. Ostatně slyšel jsem i vánek a mořské ptáky a cítil jsem tvé dlouhé tmavé vlasy. Voněly mořem a chaluhami. To nebylo obyčejné vzpomínání, vyrazilo to jako gejzír potlačované blaženosti nebo jako flashback z doby, která kdysi byla naše.

Nejdřív tě potkám v tom starém dřevěném hotelu po víc než třiceti letech, a když se odtamtud vracím, jedu lodí pojmenovanou po obci, z níž pochází rodina tvé matky. Neříkalas, že i tebe pojmenovali tak, aby tvé jméno název obce připomínalo? Jinak jsme mluvili hlavně o nejzazším ostrůvku Ytre Sula, kde bydlela tvoje babička. Solrun a Solundir! Divíš se, že jsem sebou trhl?

Přesto ale snad nemusíme podlehnout pokušení a dojít k nějakým okultním závěrům na základě tak náhodných spojitostí. Jméno lodi nejspíš jednoduše určili podle obce na pobřeží v kraji, kudy jezdí, žádná větší náhoda v tom jistě není. Uklidnil jsem se. Ale dlouho jsem stál na palubě a usmíval se pod vousy.

Co ty na to?

A já jsem zrovna tady. Totiž v Solundu, víš. Sedím v babiččině domě v Kolgrovu a rozhlížím se po ostrovech a vyčnívajících balvanech. V téhle chvíli mi zaclánějí ve výhledu jen dvě mužské nohy. Niels Petter stojí na hliníkovém žebříku a natírá okenní rámy v patře nade mnou.

Když jsme se ve středu vrátili z Horské salaše, snažil se můj muž co nejdřív vyjet, protože, jak říkal, chce být doma v Bergenu na večerní zprávy.

Projeli jsme Bøydalem, do tunelu u ledovce jsme vjížděli kolem třetí. Když jsme vyjeli, mlha se zvedala, a když jsme jeli kolem jezera Jølstra, slunce už mlhu prorazilo. A mlha byla také jediné, co Niels Petter ještě před Førde komentoval. Zvedá se, řekl ve chvíli, kdy jsme opouštěli břehy jezera u Skei. Pokusila jsem se zapříst rozhovor, ale víc jsem z něj nedostala. Později mě napadlo, že ta jeho jediná replika možná neměla komentovat jen meteorologickou situaci, ale že jí chtěl naznačit pohyb mlhy i vlastní náladu.

Když jsme vyjeli z Førde, obrátil se na mě a najednou změnil názor. Spěchu prý už bylo dnes dost a co kdybychom přenocovali v Solundu v domě po matčině rodině, kterému teď říkáme „chata“. Přitom jsme původně chtěli jet přímo domů, především kvůli jeho povinnostem následující den, ale navrhl to jistě jako krok k usmíření, jednak proto, že reagoval rozmrzele, když jsem mu oznámila, že si s tebou vyjdu – po více než třiceti letech, Steinne – a jednak proto, že ještě dlouho potom seděl se mnou v autě beze slova. A tak jsme to také udělali. Fjord jsme přešli z Rysjedlasviky do Rutledalu a pak do Solundu. Tys trávil den slavnostním otevřením klimatického centra a my strávili nádherné hodiny v ústí fjordu. Přirozeně jsem myslela i na tebe, posílala jsem ti vzpomínky a momentky na chvíle, které jsme tehdy prožili spolu, a pokračovala jsem v tom i v dalších dnech, byly to intenzivní vzpomínky a některé, jak se zdá, k tobě došly jako „sled filmových epizod“ a ty si ani nevzpomínáš, že bys je nafilmoval...

Domů jsme dojeli ve čtvrtek pozdě večer a v pátek brzy ráno jsem se vydala na molo, abych se podívala, jak od břehu odráží *Solundir*. Vyjíždí z Bergenu v osm. Věděla jsem, že pojedíš z Balestrandu, tos mi říkal, a protože jsem stejně byla brzy vzhůru, vyrazila jsem si na procházku od nás ze Skansenu přes Rybí trh k přístavu. Chtěla jsem ti popřát šťastnou cestu, Steinne, a ještě jednou se rozloučit. Jistě to bylo iracionální, ale rozhodla jsem se tak. Tak mi neříkej, že k tobě ten můj pozdrav nedorazil! Připadalo mi legrační, že pojedíš lodí *Solundir*, a představovala jsem si, že třeba myslíš na mě a na naši dávnou letní pohádku tady na Solundu.

Lod' nemá jméno po mně. Ale jak jsi nadhodil, pojmenovali ji po té obci na ostrově v ústí Sognefjordu, kde jsem strávila včerejší den a kde ještě teď, kdy ti píšu, sedím. Naštěstí jsou už obě manželovy nohy pryč, rušily mě ve výhledu i ve vzpomínkách...

Solundir je staroseverské množné číslo slova *Sólund*, je tu přece spousta Solundských ostrovů. Sól znamená „jizva, vráska, brázda“ a přípona *-und* „bohatý něčím“. Takže Solund znamená bohatě zbrázděné. To je poměrně výstižné. Však víš, že ty ostrovy jako by vyskočily z naší hymny „Samá vráska, větrem ošlehané, tyčí se Norsko nad vodou...“

Jistě si pamatuješ, jak jsme si tady hráli na schovávanou mezi těmi psychedelickými kamennými útvary, co tvoří barevné konglomeráty, a jistě jsi nezapomněl, že jsme celé hodiny v té sochařsky utvářené krajině sbírali kameny. Tys sbíral kousky mramoru a já nějaké načervenalé kameny. Mám je tu pořád, tvoje i moje, a nádherně svítivě lemují záhony.

Babička se skutečně jmenovala Randi a mě docela mrzí, že ti to musím potvrzovat, vždyť vy dva jste přece byli jeden druhým nadšení. Pamatuj si, žes jednou mluvil o babičce jako o nejsrdečnějším a nejkrásnějším člověku, jakého jsi kdy potkal, a ona zase chodila po té své zahrádce a drmolila si: Ten Steinn! Na „tom Steinnovi“ bylo v jejích očích něco zvláštního. Solidnějšího chlapa prý v životě neviděla.

Naši obec lidé znají jako nejzápadnější v zemi. Máma tady taky vyrostla, za svobodna se jmenovala Hjønnnevågová, to si pamatuješ, a když mi naši dali jméno Solrun, nezvolili ho náhodou, ale inspirovali se tímhle rodinným zázemím.

Teď tu jsme všichni čtyři, než za pár dní začne škola a všední pracovní dny. Ingrid začíná na vysoké škole. Vítr se nezvykle ztišil a včera jsme dokonce mohli sedět v zahradě a grilovat.

Svět není pouhá mozaika náhod, Steinne. Všechno souvisí se vším.

Jsem moc rád, že píšeš. Naštěstí to tedy netrvalo dlouho a máš zase dobrou náladu.

Tak ty jsi teď v Solundu. A když si takhle píšeme, jako bych tam taky trochu byl. Patřím rozhodně k těm, kdo si myslí, že dva lidé si mohou být blízko i přes fyzickou vzdálenost mezi sebou. V tom smyslu s tebou souhlasím, že všechno na světě spolu souvisí.

To je dojemné, žes šla tehdy ráno do přístavu, abys mi poslala na trajekt pozdrav. Jako bych tě viděl před sebou, jak běžíš z těch dlouhých schodů ze Skansenu – a ten pohled mi připomíná jeden španělský film. Jestli mě tvůj pozdrav nedostihl dřív, tak ti můžu potvrdit, že teď už rozhodně ano.

Ale při výstupu údolím jsi v jednu chvíli řekl, že odmítáš všechny ty „tak zvané nadpřirozené jevy“. Nevěříš ani na telepatii, upřesnil jsi, ani na žádnou formu jasnozřivosti. Na to jsem ti řekla, že jsem ti přece už dřív dala dost příkladů takových událostí. Ty tedy zřejmě odmítáš používat antény, které máš, nemluvě o ochotě strhnout si klapky z očí a neuznat, že občas vlastně „přijmeš“ to, co považuješ za své vlastní nápady.

Ale nejsi sám, Steinne. Naše doba má hodně zábran v tom, aby připustila něco duchovního.

Jsem občas tak naivní, že něco nedokážu odmávnout jako obyčejnou náhodu, třeba to, že spolu znovu stojíme na stejné hotelové terase. Prostě věřím, že tyhle věci jsou v nějaké režii. Neptej se mě, jak je to možné, protože to opravdu nevím. Ale nerozumět něčemu není totéž jako zavírat před tím oči. Král Oidipus také neviděl, jaké osudové nitky ho svazují, a když se mu zjevily, cítil se tak zahanben, že se oslepil. Přitom do té doby byl slepý ke svému osudu.

Ted' nám to jde hezky svižně jako ping pong. Můžeme si psát celé odpoledne? Tak si aspoň tenhle letní den na Solundu užiju i já. Co říkáš?

Ano, můžeme si psát. Jsou prázdniny a tady v domě máme nepsané pravidlo, že si všichni dělají, na co mají chuť. Dbáme jen na to, abychom společně jedli. Kromě snídaně ovšem, tu si dáváme každý zvlášť podle toho, jak se probudíme. Ale obědvali jsme před chvílí, a tak nemám do večere žádné povinnosti. Pokud nebude fičet, bude večer ideální počasí na grilování.

A ty? Kde s tebou budu odpoledne já?

Já tě bohužel nemůžu nalákat na podobné okolí, v jakém se právě pohybuješ ty. Sedím v nudné univerzitní pracovně na Blindern a zůstanu tady do sedmi, kdy se máme sejít s Berit. Pojedeme do Bærum navštívit jejího staříckého, ale duševně svěžího a duchovně založeného otce. Ale to bude až za dlouho, do té doby máme několik hodin pro sebe.

Nezapomeň, že jsem na Blindern pět let studovala. Ta léta, Steinne... I jen vzpomínka na tu dobu mi připadá trochu neuvěřitelná.

Že se staneš profesorem na univerzitě v Oslu, to sis myslím v mládí nepředstavoval, vid'? Nechtěl jsi být prostě jen učitelem?

Když jsi mě opustila, přebývalo mi najednou až hrozně moc času, a tak jsem si udělal doktorát a dostal vědecké stipendium. Ale možná bychom měli se vzpomínáním na „tenkrát“ ještě trochu počkat. Jsem zvědavý, kdo jsi dneska ty.

No, nakonec jsem se učitelkou stala já, o tom jsme přece mluvili, a vlastně jsem toho nikdy nelitovala. Beru to jako privilegium, že si můžu vydělávat na živobytí tím, že trávím několik hodin denně v přítomnosti mladých lidí s otevřenými hlavami, a dokonce v oboru, který mě zajímá. Není to žádné klišé, když se říká, že dokud má člověk žáky, tak se sám učí. Ostatně v kaž-

dé druhé třídě, kterou jsem učila, seděla nějaká světlovlasá kudrnatá hlava, která ve mně budila vzpomínky na tebe a na nás dva a jednu tam dokonce seděl chlapec, který ti byl opravdu podobný a navíc měl i stejný hlas.

Ale teď máš slovo ty. Psala jsem ti něco v tom smyslu, že to nutně nemusí být jen náhoda, že jsme se náhle oba ocitli na té terase...

Ano, najednou jsme tam stáli. Ale slovo „náhoda“ nebo „čirá náhoda“ ukazuje na něco, co je statisticky málo pravděpodobné. Jednou jsem vypočítal, že šance na to, aby člověk hodil jedinou kostkou dvanáct šesťek za sebou, tedy dvanáctkrát stejně, není větší než jedna ku deseti miliardám. To neznamená, že se to nikdy nestane a že nikdy nikdo nehodí jednou kostkou dvanáctkrát po sobě. Vždyť na téhle planetě žije několik miliard lidí a skoro všude lidé házejí kostkami. Ale v takovém ojedinělém případě mluvíme o „pravděpodobnostním extrému“ neboli o pravděpodobnosti přímo astronomických dimenzí a mnozí se jistě hystericky rozesmějí, protože statisticky vzato by musel člověk házet kostkou několik tisíc let, aby měl rozumnou naději dvanáctkrát hodit stejně, i když se to může přihodit i naprosto spontánně, tedy během několika sekund. Není to krásná představa?

Potkat tě v tom hotelu byla v každém případě bomba. Úplně to mnou otrásl. Rozhodně to bez váhání nazvu šťastnou náhodou. Ale „nadpřirozená“ nebyla.

A jsi o tom nezvratně přesvědčený?

Skoro stoprocentně. Tak jsem si ostatně jistý i tím, že neexistuje žádný osud, ani řízení nebo mentální síla, která je schopna ovlivnit, jak padne na kostce číslo. Může se podvádět a fixlovat, to ano, může nastoupit falešná vzpomínka a může se o tom podat nepravdivá zpráva, ale fyzikální děje se fakticky nedají ovlivnit ani osudem, ani božským

rozhodnutím, ani pseudojevem, kterému někteří říkají „psychokineze“.

Anebo slyšelas někdy o někom, kdo se napakoval na ruletě, protože měl takovou sílu ducha, že byl schopen vést kuličku nebo přesně předpovědět, kam se na ruletě nakonec skutálí? Člověku by stačila schopnost několikasekundové předpovědi a zajistil by si milionovou výhru. Ale takové schopnosti nikdo nemá. Nikdo! Proto taky nad kasiny nevisí žádná cedule, že jasnozřiví a ti, kdo umějí číst myšlenky, mají vstup zakázán. Takový zákaz vůbec není třeba.

At' už se jedná o hazardní hry nebo o naše životy jako takové, musíme si k nim osvojit jiný vztah. Nejpozoruhodnější náhody přitahují pozornost, lidé si je ukládají do paměti a kultura, ve které žijeme, je pečlivě zaznamenává, takže příběhy o takových nápadných událostech si netréované oko může vysvětlit tak, že téměř pořád do našich životů zasahují nějaké „síly“.

Podle mého mínění je naprosto nutné, abychom tomuto mechanismu porozuměli. Sám výběr „losů, které vyhrávají“, jež si lidé pamatují a dávají dál, nám může trochu připomínat Darwinovo učení o přirozeném výběru. Rozdíl je jen v tom, že v našem případě mluvíme o výběru umělém. A ten může bohužel taky lehce vést k umělým závěrům.

Více či méně vědomě lze snadno dojít k tomu, že připojíme k sobě vztahy, které spolu nemají nejmenší souvislost. To je myslím typická lidská vlastnost. Na rozdíl od zvířat často za vším hledáme nějakou příčinu, třeba osud, předpověď nebo jiný vůdčí princip a to i tam, kde žádná taková instance hrát roli nemůže.

Domnívám se tedy, že fakt, že jsme se toho letního dne setkali, je naprosto náhodný. Šance, že se to stane, byla minimální – nikdo z nás tam od té doby nebyl – ale i kdyby byla ta naděje mikroskopická, samo o sobě to nijak nedokazuje, že se jednalo o něco jiného než o jednu velkou náhodu.

Kdyby se podařilo v celé naší historii shromáždit nejnápadnější příklady smysluplných náhod do knihy – tedy sbírat vyhrávající losy – vznikla by hodně tlustá kniha. Ale pokud bychom chtěli shromáždit i losy, které nevyhrály, museli bychom připravit místo pro miliardy svazků. Jenže na tolik knih nemáme dost lesů. Na naší planetě zkrátka není ani tolik stromů, ani tolik místa.

Dovol mi, abych pro tentokrát zaměřil pozornost na jediný los, který nevyhrál, a zeptal se: Vybavuješ si, že bys někdy četla nějaké interview s někým, kdo v lotynce *nevyhrál*?

Nijak zvlášť ses nezměnil. To je fajn, Steinne, proč ne. Ta tvá umanutost má něco do sebe – je v ní něco čerstvého a chlapeckého.

Ale nejspíš jsi zaslepený. Nejspíš neumíš myslet jinak než ve vyjetých kolejích a racionálně.

Pamatuješ si na Magritův obraz toho velkého kamenného bloku, jak pluje nad krajinou – a na špičce má myslím hrad nebo zámek. Doufám, že jsi na něj nezapomněl.

Ale kdybys byl svědkem podobné události, jistě by ses ji pokusil nějak zamlžit. Třeba bys řekl, že to, co vidíš, je zmanipulované. Že kámen je dutý a naplněný heliem. Nebo že ho drží ve vzduchu promyšlená síť neviditelných koleček a lan.

Já jsem mnohem prostší duše. Jen bych vztáhla k tomu kameni ruce a zazpívala bych „aleluja“ nebo „amen“.

V prvním mailu jsi psal: „Nevěřím tomu, dokud to nevidím. Ale není tak jisté, že tomu pak věřit musíme...“

Musím přiznat, že tenhle výrok mě nutí k zamyšlení. Mým ušim ostatně zní nepřijatelně, že nemám spoléhat na vlastní smyslové dojmy, a po pravdě řečeno mi to připadá jako ze středověku...

Jestliže smysly vypovídaly o něčem, co nesouhlasilo s Aristotelem, byla

chyba na straně smyslů, a když pozorování drah nebeských těles nesouhlasilo s geocentrickým světónázorem, vymyslel si člověk něco jako „epicykly“, aby vysvětlil, co skutečně vidí. Sluhové církve a inkvizice kromě toho cenzurovali sami sebe, když se odmítali podívat do Galileova dalekohledu. Ale to všechno přece víš...

Napadlo tě tohle? My dva jsme vlastně tehdy pozorovali něco jako obrovský kamenný blok volně plující nad mechem a vřesem. Zázrak, chápeš. Zázrak na tomto světě! A dovol mi jen dodat: Pozorovali jsme oba přesně totéž, na tom jsme se přece shodli.

Opravdu?

Jistěže ano. Ale mám-li se vrátit k našemu shledání na terase hotelu, můžeme se třeba pokusit dát všechny takové osudové nitky stranou...

Co tím myslíš?

Možná je tahle „náhoda“ banální projev nějaké podivné telepatie. Tobě to asi nic neříká, jelikož ses už rozhodl, že „nevěříš“ ani na přenášení myšlenek.

Na zemskou přitažlivost věříš. Ale umíš ji vysvětlit?

Co kdybys mi dal aspoň možnost nahlédnout do toho tvého Galileova dalekohledu?

Zemskou přitažlivost vysvětlit neumím. Ta prostě je. A samozřejmě ti rád propůjčím své oko k pohledu do Galileova dalekohledu. Kdybys jich měla třeba půl tuctu, podíval bych se do všech. Ale podej mi ten první.

Pro Nielse Pettera a mě to byl hodně spontánní výlet a vím určitě, že jsem tu zajížďku do Fjærlandu navrhla já, abychom si prohlédli Město knihy a Muzeum ledovců.

Vlastně jsme byli na cestě z Østlandet do Bergenu a já si říkala, že po tolika letech už snad nebude vadit v tom hotelu přespat, i když mě samozřejmě napadlo, že mě to bude bolet. Vyskočilo to jako náhlý nápad. Opravdu to přišlo jako nápad z čistého nebe.

Ty jsi zřejmě zvyklý plánovat na delší dobu, takže jsi tu myšlenku zřejmě vyslal jako první ty a já ji přijala. Na tom by nebylo nic divného, protože v tom hotelu jsme kdysi bydleli spolu a teď jsi tam měl jet služebně znovu. Problém je, že si člověk vůbec není vědom, že vysílá, ani že přijímá. Když přemýšlíš, taky v hlavě nic necítíš. Třeba myslíš na něco hodně dramatického, divokého nebo smutného a *necítíš* přece, že by ti v hlavě praskalo, škrábalo nebo vrzalo. Asi to bude tím, že myšlenky většinou nemají co dělat s tělem ani s tělesnými procesy.

Nejjednodušší vysvětlení toho, že jsme se objevili najednou na místě, které představuje nejkrásnější a nejbolestnější bod našeho života na zemi, je podle mého názoru telepatie. Tvé vysvětlování a mlčení je komplikované a připadá mi, že z něj čiší přepjatá snaha o statistiku.

Z hlediska pravděpodobnosti přicházelo naše shledání na terase v úvahu asi tak stejně, jako kdybychom stáli každý na jedné straně fjordu, ze svého břehu bychom proti sobě vystřelili kule a ty by se střetly uprostřed nad hladinou a spadly na dno jako jedno těleso. To by možná bylo nadpřirozené. V každém případě by to bylo třeba popsat jako zázračnou přesnost. To se mi pak zdá, že je mnohem jednodušší pochopit, že dvě duše, které si kdysi byly hodně blízko, mohou být spolu schopny o něčem, k čemu mají hluboce emocionální vztah, komunikovat na dálku. Vyslal jsi mi signál, že tam jedeš, a já ten signál zachytila. A přijela jsem taky!

Takže telepatie. Tenhle poměrně zdokumentovaný jev chápu jako ro-

zumové vysvětlení toho, co ty odmítáš jako „shodu okolností“ a co se už spousta vědců na mnoha univerzitách světa pokoušela vyzkoumat. Pionýrskou práci odvedli manželé Rhineovi na Duke University v Severní Karolíně už ve třicátých letech. Kdybys chtěl, pošlu ti ráda odkazy, mám celou jejich bibliografii.

A copak není pravdivé tvrzení kvantové mechaniky, že všechno ve vesmíru souvisí se vším, a to do nejmenší částičky?

Za pomoci několika kolegů jsem se totiž nedávno prokousala knihou o kvantové fyzice. U nás na škole jsme měli celoroční kolokvium napříč obory. Scházeli jsme se po večerech a říkali jsme tomu našemu klubu *In vino veritas*, což ti správně navozuje jeho poněkud uvolněnou atmosféru, ale můžu ti říct, že po těch několika večerech strávených s fyziky a přírodovědci nemám pocit, že by moderní fyzika přispěla k odhalení tajuplnosti světa o mnoho víc než myslitelé v době Platóna. Ale klidně mě koriguj, Steinne, jestli si myslíš, že do toho vidíš líp.

Pokud dvě částice, například dva fotony, mají stejný původ nebo výchozí bod a pak se ve velké rychlosti rozdělí, stejně pořád k sobě patří a tvoří jeden celek. Přestože vyrazí každá svým směrem do vesmíru a mezi oběma je náhle vzdálenost mnoha světelných roků, budou *provázané*, jak říkají fyzikové, každá částice bude mít svou informaci o vlastnostech té druhé a jedna „částice z páru“ bude poznamenána tím, co se stane té druhé. To samozřejmě nemá nic společného s komunikací, ale se *souvislostmi*, neboli s tím, čemu říkáme „rozprostraněnost“. Na kvantové úrovni vlastně neznáme přesné umístění částice. Je to podivné, možná stejně nepochopitelné jako zemská přitažlivost, a Einstein ten jev odmítl, protože ho vnímal jako provokaci proti rozumu, ale po Einsteinovi byl mnoha pokusy potvrzen.

Nemluvíme teď o telepatii, ale o telefyzice. I když duševní kontakt na velké vzdálenosti je podle mého mínění mnohem podstatnější pro člověka než pro kvantovou mechaniku – prostě proto, že ducha dodáváme my. Podí-

vej se na hvězdy a na galaxie. Podívej se na komety a asteroidy a od srdce se zasměj. V tomto vesmíru jsme na rozdíl od obrovských nebeských těles živé duše my. Co zmůžou komety a asteroidy? Co jsou schopny si z toho všeho uvědomit? Jaké povědomí o sobě samých mají?

Kdybych byla pověřivá, řekla bych, že fotony mají vědomí a že komunikují na dálku přenosem myšlenek mezi sebou. Ale tomu nevěřím. Myslím, že my lidé máme zvláštní postavení. Vždyť my tomu vesmírnému divadlu dodáváme ducha!

Steinne! Když čteš moje věty, mozkiem ti protékají miliardy neutrin, přicházejí ze Slunce, z jiných hvězd Mléčné dráhy a pocházejí i z jiných galaxií našeho vesmíru. Svým způsobem jsou také výrazem rozprostraněnosti vesmíru.

Jiný paradox je, že se částice v kvantové fyzice občas chovají jako vlny a občas jako částice. Pokusy ukázaly, že elektron, který je přece malá bodová částice nebo „věc“, je schopen projít dvěma šterbinami zároveň. To je asi tak stejně záražející jako představa, že jeden obyčejný tenisový míček má zároveň proletět dvěma různými dírami v plotě tenisového kurtu.

Nežádám tě, abys mi blíž vysvětlil, jak může něco existovat zároveň jako vlny a jako částice, tedy někdy jako jedno a pak zase jako druhé. Nežádám tě o nic jiného, než aby ses sklonil před vesmírem a před tím, jak je zařízen. Jsou-li fyzikální zákony záhadné, tedy v našich očích, tak ať takové radši zůstanou i nadále. Můžeme si postěžovat, že nejsme schopni vysvětlit všechno mezi nebem a zemí, pro básníky by to mohlo být vhodné ranní cvičení – něco jako smutný hlavolam o tom, jak málo tenhle hluboce záhadný vesmír, v němž se nalézáme, chápeme – leč zatím se před ním musíme sklonit.

To, že mi pošleš myšlenku, kterou jsem více či méně vědomě schopna zachytit, je zřejmě mimo naše chápání a naši schopnost vyjádřit to matematicky nebo fyzikálně. Ale sklonit se před tím není o nic těžší než se sklonit před kvantovou fyzikou.

Nebo co myslíš?

Britský matematik a astrofyzik James Jeans to jednou vyjádřil takhle:

„Vesmír se podobá spíš velké myšlence než velkému stroji.“

Právě jsem dostal zbrusu novou zprávu o klimatu, je ještě víc alarmující, než jsme se obávali, a já jsem v kontaktu se dvěma rozhněvanými novináři, kteří na mně chtějí za každou cenu odborný komentář ještě před uzávěrkou. Však víš, dneska ty otázky trochu zavánějí mediální hysterií. Musím se v naší rozmluvě na chvíli odmlčet, ale k večeru se určitě ozvu. Zatím mi dovol, ať tě ujistím, že respektuji tvé přesvědčení, a víc než to: Navzdory všem ismům, které jsme jen během dneška probrali, si tě velice cením jako člověka. Promiň mi ale, že na ty takzvané „mimosmyslové jevy“ věřit nedokážu.

Dobrá, dobrá. Ale v tobě je spousta vrstev, chlapče, kdysi jsem tě přece dobře znala. Napíšu ti pár slov o Brusinkové královně. Je mi jasné, že se naježíš, pořád tě v duchu vidím, jak jsi té noci seděl za zavřenými dveřmi a kouřil. Ale teď mě poslouchej.

Tenkrát jsi plakal, vzlykal jsi jako dítě a já tě musela utěšovat. A co se stalo po více než třiceti letech, když jsme došli tam nahoru podruhé?

Píšeš, že nevěříš na žádné neznámé síly, které zasahují do našeho života. Ale tam nahoře, když jsme se podruhé ocitli před tím březovým hájkem, ses třásl jako osikový list. A tělo nelže.

Když jsme se blížili, vzal jsi náhle mou ruku do své. V tom pradávném čase jsme se přece často drželi za ruce, když jsme šli na procházku, ale žes mě vzal za ruku teď, bylo skoro neslychané. I když mi bylo jasné, že to je hlavně proto, že se blížíme k tomu místu a ty potřebuješ oporu. Protože tys měl strach! Nechoval ses u toho březového hájku jako žádný chlapák. Měl jsi strach z něčeho, co nepochází z tohoto světa.

Máš silné zápěstí, Steinne. Ale chvělo se ti!

I mě zasáhla vážnost té chvíle. Jenže já byla rozváznější než ty, byla jsem si jistější, možná proto jsem si hned v dětství vytvořila něco jako přesvědčení

o posmrtném životě. Pro mě je „paranormální“ vlastně normální. Byla jsem připravena na to, že se ta žena může znovu materializovat. I když „materializovat se“ je určitě zavádějící označení, protože ona přece materiální nebyla. Zřejmě by se ani nedala zachytit fotoaparátem. Byla to, čemu říkáme *aparace*. Dějiny i parapsychologie jsou plné zpráv o takových jevech, tedy zpráv o člověku, který se zjevil jiné lidské duši, i když se ti dva nacházeli ve fyzickém světě mnoho stovek mil od sebe. Literatura je ostatně bohatá na svědectví lidí, kteří viděli a převzali poselství od někoho, kdo nedávno – ne zemřel, ale vstal z mrtvých. Nejznámější příklad je samozřejmě Ježíš. My ovšem žijeme ve vysoce materialistické kultuře, která téměř úplně přerušila kontakt se vším, co se týká duše – nemluvě o kontaktu s oním světem. Ale přečti si Shakespeara, islandské rodové ságy, podívej se jinýma očima na Bibli a na Homéra. Nebo poslouchej, co nám sdělují různé kultury o svých šamanech a o předcích.

Víš co? Já si myslím, že k té scéně před třiceti lety došlo především pro naši útechu. Protože na tom jejím „výstupu“, jak jsi to nazval, je něco, na co jsem od té doby nesčetněkrát myslela. Ona nás nekárala ani si nás neměřila nenávistně. Dívala se na nás mírně a laskavě. Usmívala se. Už přešla na druhou stranu a tam žádná nenávist neexistuje. Tam, kde neexistuje hmota, samozřejmě neexistuje ani nenávist.

Tehdy to byl stejně burcující zážitek pro nás pro oba, krve by se v nás nedořezal, jak jsme byli vyděšení, i když v hrůze jsme žili už celý předcházející týden. Kdyby se znovu objevila teď po třiceti letech, přijala bych ji s otevřenou náručí.

Jenže tentokrát se neukázala...

Žádná smrt neexistuje, Steinne. A žádní mrtví taky ne.

Tak jsem zpátky. Jsi ještě u počítače?

Zdržuji se v jeho blízkosti, Steinne. Co stálo v té nové klimatické zprávě?

Byla dost hrozivá a naznačuje, že příspěvky do klimatického panelu Spojených národů se vlastně držely při zemi. Nebraly téměř ohled na takzvané přidružené mechanismy. Lapidárně řečeno to znamená, že oteplování je zrychlující se proces. Když roztaje sníh a led v Arktidě, odrazí se méně slunečního světla, a tak se bude země stále víc zahřívat. To povede k tomu, že roztaje permafrost a uvolní klimatické plyny jako metan. A takových sebeposilujících mechanismů je víc. Možná se blížíme osudovému bodu obratu, za ním už nebude cesty zpátky a nastane globální katastrofa. Není to tak dávno, kdy se většina z nás domnívala, že nebude trvat ani půl století a polovina ledu v Arktidě v létě zmizí. Ted' vidíme, že ten proces pokračuje mnohem rychleji, než jsme čekali, mluvíme o takových dvou desítkách let. Jestliže na severu roztaje sníh, roztají i ledovce v Asii, Africe a Jižní Americe s tím výsledkem, že tyto důležité zásobárny vody se zmenší a říční koryta budou větší část roku vyschlá, což se samozřejmě projeví na chovu dobytka a zásobách pitné vody pro miliony lidí. Ale nejsou zranitelní jen lidé. Zpráva mluví o tom, že je ohroženo až padesát procent rostlinných a živočišných druhů planety.

Co si se svou planetou počneme? To je otázka. Máme jen tu jednu a musíme ji uchovat i pro ty, kdo přijdou po nás.

Ale ted' spolu mluvíme my dva. Mám pokračovat?

Ano, jen pokračuj. Rovnám noviny a časopisy, ale jakmile uslyším kliknutí počítače, přiběhnu k němu.

Magrittův obraz mám samozřejmě v čerstvé paměti. Měli jsme ho přece na velkém plakátu v ložnici a teď jsem si ho našel na internetu. Jmenuje se *Le Château des Pyrénées* a představuje svět plující vzduchem. Alespoň tak jsme si ho spolu vysvětlovali. Byli jsme agnostikové. Nebyli jsme ochotni uznat prastarou úvahu o tom, že všechno má příčinu, takže musí existovat „Bůh“, který stvořil svět. Snad jsme taky diskutovali o tom, jestli existuje i něco pod tím nebo za tím, čemu říkáme svět. Ale ani já, ani ty jsme nevěřili na nějakou formu „zjevení“ vyšších sil. Naopak nás neustále naše existence i existence světa udivovala.

A víš, Solrun, já mám dneska přibližně stejný životní pocit. Nikdy se nepřestanu divit tomu, že svět existuje. Ať se tam v tom březovém hájku pohybovalo cokoli, je to ve srovnání s celým světem přece jen menší mysterium. Dokonce okrajové, abys věděla. Cirkusová kouzla mě nikdy nepřiváděla k úžasu, zato stepi a deštné pralesy, miliardy galaxií ve vesmíru a miliardy světelných let mezi nimi.

Stejně jako ty tenkrát jsem mnohem přesvědčen víc o tom, že svět je záhada, než že jsem na světě záhadou já. Příroda mě zajímá mnohem víc než „nadpřirozeno“. A chovám mnohem víc obdivu k našemu neprobádanému mozku než ke všem anekdotickým příběhům o „nadsmyslovém“.

Také si nemyslím, že lze převádět paradoxy kvantové fyziky na fyziku vůbec, neřkuli na „duchovní“ jevy, jako je přenášení myšlenek mezi savci vyššího řádu. Ale že existují savci vyššího řádu a že já sám jsem jeden z nich, mě přímo fascinuje. Dlouho bys musela hledat, abys našla někoho, kdo je svou existencí udiven víc než já. Je to jen tvrzení, ale já se ho odvážím. Proto mi nijak nevadí tvoje nařčení, že jsem moc racionální.

Ale kam ses poděla ty? Kudy ses ubírala?

Píšeš, že jsi přesvědčena o mimosmyslovém světě, a prohlašuješ, že neexistuje smrt. Ale máš pořád svou starou schopnost radovat se z každé sekundy, kterou žiješ tady a teď? Anebo se tolik soustřeďuješ na svět mimo nás, že tě zájem o tento svět opustil?

Dokážeš pořád cítit „nekonečný smutek“ nad tím, že život je „tak krátký, tak strašně krátký“? Ta slova jsi kdysi použila ty. Zalijí se ti ještě dnes oči slzami, když ti vytanou slova jako „stáří“ a „doba života“? Stává se ti ještě, že tě přemůže pláč, když se díváš na západ slunce? Bez varování jsi kdysi třeba doširoka otevřela oči a poděšeně jsi vyhrkla: Zase jeden den pryč, Steinne. O další den dřív nebudeme!

Každý dvacetiletý člověk nemá takovou schopnost představit si nepřítomnost sebe sama, rozhodně ne s takovou intenzitou, jakou jsi projevila ty. Ale ke konečnosti života jsme se vztahovali téměř denně. Nevrhali jsme se právě proto pořád do divokých kaskadérských kousků? Postupně jsem se tě přestal ptát, proč vždycky pláčeš. Věděl jsem proč a tys věděla, že já vím. Tak jsem radši navrhl, abychom se vydali do lesů nebo na hory. Dopřáli jsme si spoustu takových výletů. Milovalas naše výstupy do hor. Ale tvoje láska k tomu, cos tehdy nazývala „všehomírem“, byla svým způsobem láska nešťastná, protože jsi celou dobu věděla, že to, co tolik miluješ, tě jednou zradí a v poslední instanci tě nechá na holičkách.

Tak to bylo. Střídal se u tebe smích a pláč. Pod tenkou vrstvou rozjařené životní radosti jsi vždycky nosila smutek. Já taky. Byli jsme dva. Ale já myslím, že tvůj smutek byl hlubší než můj. A tvé nadšení a uchvácení taky.

Ale k té Brusinkové královně. Nesnažím se ji zamluvit a přiznávám, že jsem se tenkrát úplně složil. Ta podobnost byla tak do očí bijící! Jak se mohla za námi dostat?

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.